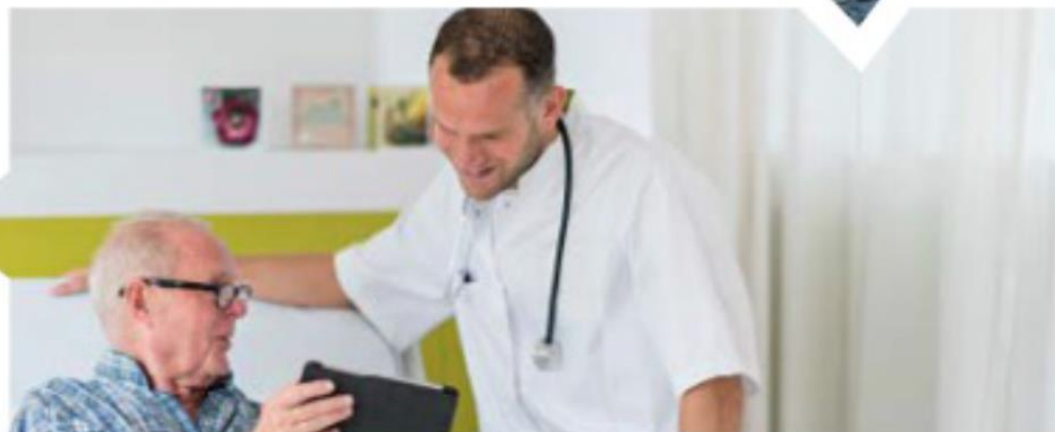

REGIO DEAL OOST-GRONINGEN

EIND VERSLAG

DECEMBER 2025

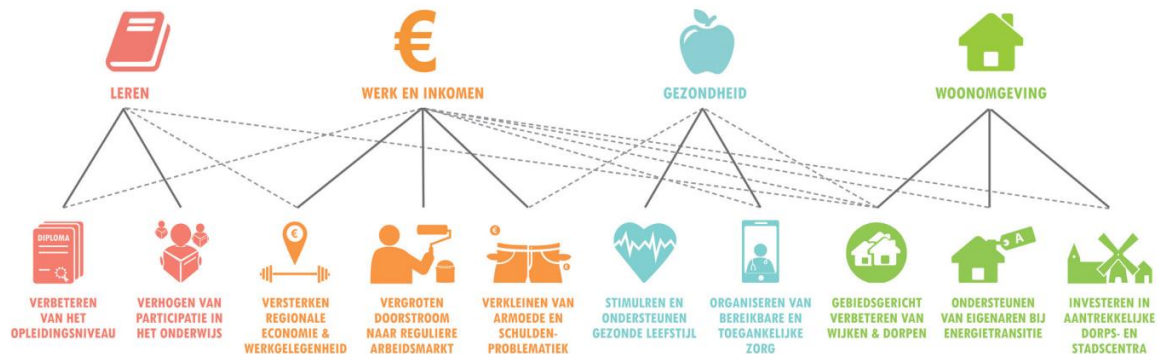
Inhoud

Inhoud	2
1. Inleiding	3
1.1 Convenant: Van leefbaarheid naar toekomstkracht	3
1.2 Opgaven en doelstellingen	3
1.3 Governance & samenwerking.....	4
2. Terugblik: Regio Deal Oost-Groningen 2019-2025	6
2.1 Een regio die iets beters verdiende	6
2.2 Een deal in coronatijd.....	6
2.3 Uitvoeren, uitbreiden en resultaten	6
2.4 Lerend evalueren & richting door monitoring	7
2.5 Communicatie.....	8
2.6 Ontwikkelen van samenwerking.....	10
3. Leren.....	11
3.1 Inleidend over de pijler Leren.....	11
3.2 We verbeteren het opleidingsniveau	11
3.3 We verhogen de participatie in het onderwijs	12
4. Werk & Inkomen.....	15
4.1 Inleidend over de pijler Werk & Inkomen.....	15
4.2 We versterken en ondersteunen de regionale economie en werkgelegenheid.....	15
4.3 We vergroten de doorstroom naar de reguliere arbeidsmarkt	17
4.4 We verkleinen de intergenerationele armoede en schuldenproblematiek.....	18
5. Gezondheid	20
5.1 Inleidend over de pijler gezondheid	20
5.2 We stimuleren en ondersteunen een gezonde leefstijl.....	20
5.3 We organiseren bereikbare en toegankelijke zorg	21
6. Wonen	23
6.1 Inleidend over de pijler wonen	23
6.2 We verbeteren dorpen en wijken gebiedsgericht en gericht op de toekomst	23
6.3 We stimuleren en ondersteunen huiseigenaren bij de energietransitie	24
6.4 We investeren in aantrekkelijke dorps- en stadscentra	25
7. Financieel overzicht	26

1. INLEIDING

1.1 CONVENANT: VAN LEEFBAARHEID NAAR TOEKOMSTKRACHT

In 2019 is er door de regio Oost-Groningen een aanvraag geschreven om in aanmerking te komen voor de derde tranche Regio Deals. In februari 2020 werd de aanvraag geselecteerd voor uitwerking tot een Regio Deal. Vanaf dat moment hebben Rijk en regio samengewerkt aan de inhoud van de Regio Deal en is ingezet op het versterken van de leefbaarheid van de regio. Door in te zetten op goede opleidingen, meer kans op werk, goede voorzieningen, het verbeteren van de gezondheid en het behouden van een mooie woonomgeving. Hier zijn vier pijlers en tien actielijnen uit voort gekomen.

Om tot concrete uitvoering en investeringen te komen is er elk jaar een uitvoeringsprogramma gemaakt. Gedurende het jaar werd er op pijler niveau een bestuursrapportage gemaakt waarin de voortgang van de projecten werd omschreven. Als laatste is er elk jaar als inhoudelijke en financiële verantwoording een jaarverslag gemaakt. Zowel de uitvoeringsprogramma's als de jaarverslagen zijn terug te vinden op www.regiodealoostgroningen.nl.

1.2 OPGAVEN EN DOELSTELLINGEN

Zoals in 1.1 omschreven werkt de Regio Deal Oost-Groningen aan de hand van vier pijlers. Per pijler is er in de startfase geschreven over de opgave en de doelstellingen die daaraan gekoppeld zijn.

Leren

Opgave: In Oost-Groningen is het opleidingsniveau gemiddeld genomen laag (29,4% t.o.v. 22% landelijk), er is een hoog aandeel laaggeletterden (16% t.o.v. 10% landelijk) en de participatie in onderwijs is laag. Hierdoor is de kans op een baan voor een Oost-Groninger kleiner, met grote gevolgen op het brede sociaal-economische vlak.

Doelstelling: De Oost-Groningers kunnen zich een leven lang ontwikkelen. Iedereen heeft na het afronden van een opleiding de mogelijkheid te kiezen uit een aanbod van leren en ontwikkelen om zijn of haar eigen opleidingsniveau te verhogen.

Werk & Inkomen

Opgave: Er is op de arbeidsmarkt in Oost-Groningen een kloof tussen het aanbod aan arbeidskrachten en de vraag naar voldoende gekwalificeerd personeel. Enerzijds heeft een grote groep inwoners door de lage onderwijsparticipatie een flinke afstand tot de arbeidsmarkt. Anderzijds hebben werkgevers moeite om voldoende gekwalificeerd personeel aan te trekken.

Doelstelling: We realiseren samen een veerkrachtige en innovatieve regio met vitale bedrijven (o.a. bio-based economy en Innovatiehub) en een eigen regionaal profiel. We werken aan een vestigingsklimaat dat bedrijven aantrekt en behoudt, met voldoende en goed opgeleide werknemers voor de sectoren in de regio en waarbij onderwijs goed aansluit op de sectoren in de regio.

Gezondheid

Opgave: Veel inwoners hebben beperkte gezondheidsvaardigheden en de levensverwachting is lager dan gemiddeld in Nederland: 79 jaar ten opzichte van 81,5 landelijk. Inwoners voelen zich gemiddeld ongezonder en de jaarlijkse zorgkosten in Oost-Groningen zijn per inwoner gemiddeld € 300 - € 600 hoger. Deze vicieuze cirkel begint al vroeg; een grote groep jongeren in Oost-Groningen groeit op zonder te leren wat een gezonde leefstijl is en hoe je daaraan moet werken.

Bovenop de slechte gemiddelde gezondheid in Oost-Groningen, staan zorgvoorzieningen onder druk. Het is steeds moeilijker om in een dunbevolkte regio als Oost-Groningen een volledig zorgaanbod te kunnen leveren als gevolg van bevolkingsdaling en veranderingen in het zorglandschap. Daarnaast is het vinden en behouden van voldoende gekwalificeerd zorgpersoneel lastig. Kortom, inwoners krijgen niet de zorg die ze nodig hebben en die ze verdienen.

Doelstelling: We brengen een verandering teweeg in de gezondheid van de inwoners (bewustwording en gezonde leefstijl). We vergroten daarmee hun mogelijkheden voor sociale en economische deelname aan de samenleving. We organiseren de zorg dichtbij huis en brengen de formele en informele zorg samen. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor de veranderende (vergrijzende) bevolkingssamenstelling.

Wonen

Opgave: Oost-Groningen is een krimpende regio met een verwacht overschot van 2700 woningen in 2032. De netto woonlasten behoren tot de laagste van Nederland, toch betalen Oost-Groningers landelijk het grootste deel van hun inkomen aan wonen. Dit komt door de relatief lage inkomens. Een groot deel van de inwoners met de laagste inkomens (sociale doelgroep) heeft een eigen huis. De gemiddelde woningwaarde in Oost-Groningen was in 2018 € 145.000 tegenover € 230.000 landelijk.

Dit alles zorgt voor een erg kwetsbare woningmarkt. De woningvoorraad en leefomgeving verpauperen. Dit komt deels doordat bewoners de middelen niet hebben om hun woning goed te onderhouden, maar ook omdat investeren in de eigen woning geen rendement oplevert. De aanstaande energietransitie is daarom voor veel woningeigenaren in Oost-Groningen niet haalbaar.

Alle centra in Oost-Groningen hebben te maken met teruglopende vraag naar winkelloppervlak. Het is bovendien moeilijk om een sluitende businesscase voor herbestemming te ontwikkelen. Dit leidt tot verpaupering van de centra en een verdere terugloop van het winkelaanbod.

Doelstelling: We werken aan een kwalitatieve, betaalbare en toekomstbestendige woningvoorraad die is afgestemd op de veranderende bevolkingssamenstelling. We dragen zorg voor een aantrekkelijke en duurzame woonomgeving en aantrekkelijke stads- en dorpscentra.

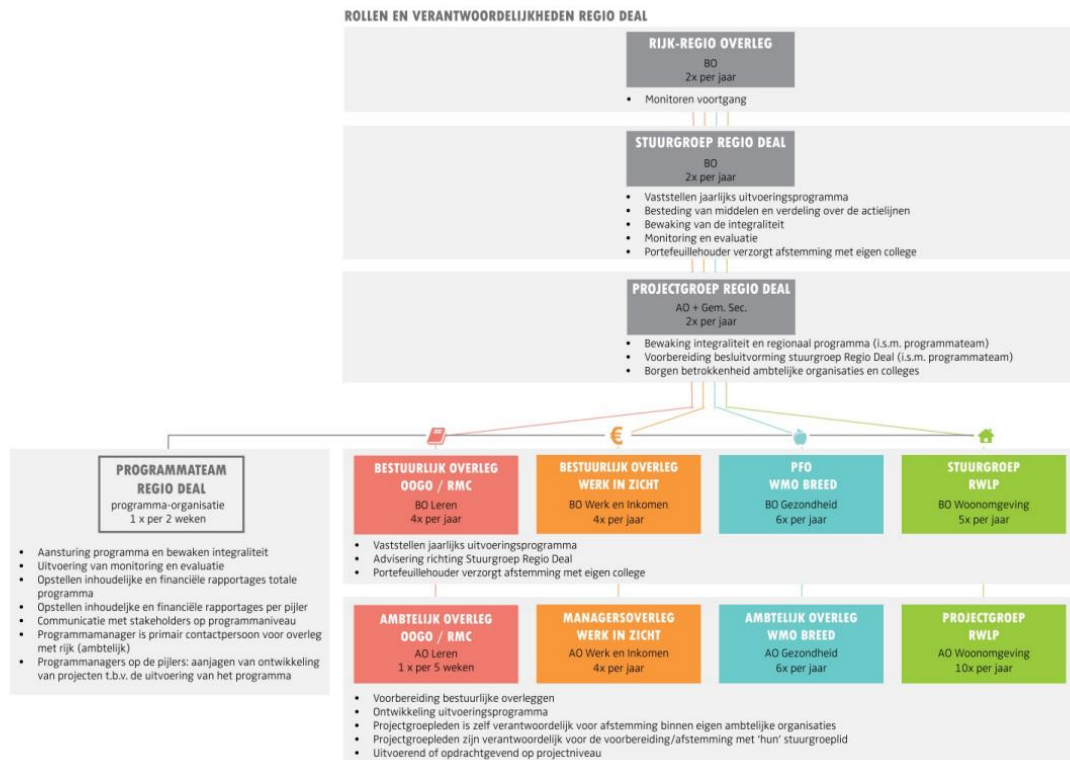
1.3 GOVERNANCE & SAMENWERKING

Binnen elke pijler is er gewerkt met een structuur van projectgroep en stuurgroep. Binnen elke pijler zijn op deze manier projecten plannen en besluiten in de projectgroepen voorbereidt om vervolgens in de stuurgroep behandeld te worden. Binnen pijlers zijn er in de loop van de Regio Deal ook klankbordgroepen ontstaan rondom specifieke thema's als verduurzaming, armoede en economie. Op deze manier konden er op deze thema's worden samengewerkt met maatschappelijke (uitvoerende) partijen en de betrokken beleidsambtenaren.

Overkoepelend bestond er een regionale stuurgroep waarin de voorzitters van de thema-stuurgroepen en de voorzitter van het Rijk-Regio-Overleg zaten. Dit overleg bereidde regionaal de Rijk-Regio-Overleggen voor en zorgde voor afstemming tussen de pijlers. Daarnaast was er regionaal ook een

algemene projectgroep waarin alle gemeentesecretarissen aan deelnamen. In deze projectgroep werden bedrijfsvoering zaken besproken en afgestemd.

Tweemaal per jaar zijn er Rijk-Regio-Overleggen (RRO's) georganiseerd waarin het Rijk, provincie Groningen en de Oost-Groningse gemeenten bij aanwezig waren. In deze overleggen zijn de eerdergenoemde uitvoeringsprogramma's en jaarverslagen behandeld, daarnaast is dit overleg gebruikt om werkbezoeken aan te koppelen om een beter beeld van projecten en de regio te geven.

2. TERUGBLIK: REGIO DEAL OOST-GRONINGEN 2019-2025

2.1 EEN REGIO DIE IETS BETERS VERDIENDE

De Brede Welvaartsindicator gaf in 2019 aan dat Oost-Groningen slecht scoorde op de onderwerpen werk & inkomen, gezondheid en onderwijs. Daarnaast was bekend vanuit de ervaring van het Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan (RWLP) dat de woonomgeving kwetsbaar was vanuit een verouderde woningvoorraad en hoge woonquote. In Oost-Groningen viel nog een wereld te winnen in termen van brede welvaart.

Daarom werd in 2019 een voorstel gedaan voor een Regio Deal in Oost-Groningen. Als samenwerkingsverband van de Oost-Groninger gemeenten, provincie Groningen en woningcorporaties had het RWLP al een aantal jaar ervaring in de samenwerking rondom het verbeteren van de woningvoorraad. In het verleden werden door tijdelijke impulsen op belangrijke opgaven voor Oost-Groningen georganiseerd. Het aanvragen van een Regio Deal betekende een kans op een meerjarige impuls met meer beleidsvrijheid om opgaven op vernieuwende wijzen aan te pakken. Om de Regio Deal tot uitvoering te brengen werden bestaande overlegtafels gebruikt waar gemeenten op samenwerkten.

2.2 EEN DEAL IN CORONATIJD

In februari 2020 werd bekend dat het voorstel was goedgekeurd en dit verder uitgewerkt kon worden naar een Dealktekst. De inhoud bij het RWLP verbreedde van enkel expertise naar onderwerpen waar de Regio Deal voor bedoeld was met ook het aanstellen van programmamanagers in het nieuwe programmateam Regio Deal Oost-Groningen. Omdat er nog geen regionale agenda's op deze onderwerpen waren, hebben de programmamanagers eerst een proces georganiseerd met de gemeenten en provincie. Door de coronamaatregelen werd vond dit proces in grote mate online plaats. Op 18 juli 2020 was de Regio Deal Oost-Groningen definitief rond.

Tegelijk met het schrijven van het eerste Uitvoeringsplan 2020-2021 werden de eerste projecten al gestart, die een positie in de Dealktekst hadden gekregen en daarom breed draagvlak hadden. De jaren daarna, 2021 en 2022, stonden vooral in het teken van bruggen slaan tussen gemeenten, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Het resultaat van bruggen slaan is dat er vanaf 2022 en 2023 veel projecten in alle pijlers van start konden gaan. Dit was tegelijkertijd een periode van pionieren: projecten werden opgetuigd waar in de regio nog weinig ervaring mee was. De term “proeftuin” werd dan ook aan sommige projecten gegeven. Dit had als voordeel dat er met vernieuwende aanpakken geëxperimenteerd kon worden, waarvan een groot deel achteraf als succesvol beschouwd kan worden. Naast het grote aantal projecten dat is overgenomen door de Nij Begun, zijn er ook andere projecten die door blijven gaan. Zo is de Ondernemersacademie Oost-Groningen opgenomen in het onderwijsprogramma van Noorderpoort en zijn digi-coaches in dienst gekomen van welzijnsorganisaties in de regio. Echter bleek ook gaandeweg dat sommige projecten niet het gewenste effect hadden. ‘Zorgmedewerkers en de arbeidsmarkt’ is daar een voorbeeld van, meer hierover staat in 5.3. Ook dat betekende waardevolle lessen bij het Programmabureau, gemeenten en haar maatschappelijke partners in de uitvoering.

2.3 UITVOEREN, UITBREIDEN EN RESULTATEN

Vanaf 2023 kwam de uitvoeringsfase echt op gang. De meeste projecten draaiden volop en dat was te merken: resultaten werden zichtbaar en steeds meer mensen raakten betrokken. Projecten die hun waarde bewezen, werden uitgebreid of verlengd. Ideeën die als experiment begonnen, groeiden uit tot volwaardige programma's. Het netwerk van maatschappelijke partners werd steeds meer betrokken in de uitvoering van de Regio Deal. Diezelfde partijen werden daarom ook al vroeg betrokken bij het

Uitvoeringsplan 2026 van Regio Deal Oost-Groningen II en blijven in de toekomst uitgenodigd worden om mee te denken en mee te doen.

Omdat de opstartfase langer duurde dan oorspronkelijk gepland, was er meer tijd nodig voor de Regio Deal Oost-Groningen om de vruchten te plukken van haar inspanningen. Hierdoor is een aanvraag om de uitvoering van Regio Deal Oost-Groningen I met een jaar te verlengen gehonoreerd in overleg tussen Rijk en regio. Van dit extra jaar is gebruik gemaakt om veel projecten die in 2024 nog volop in uitvoering zaten op een degelijke manier af te ronden of over te dragen in 2025.

2.4 LEREND EVALUEREN & RICHTING DOOR MONITORING

In de jaarlijkse Uitvoeringsprogramma's werd toegelicht welke projecten in de uitvoering zaten en met welke projecten er gestart werd. Hierbij werd gebruik gemaakt van projectkaarten om beknopt weer te geven wat het project beoogde en wat er in het jaar uitgevoerd werd. In deze jaarlijkse Uitvoeringsprogramma's zat ook een onderdeel monitoring. Dit onderdeel omvatte de voortgang van het programma in relatie tot (overige) ontwikkelingen op het vlak van brede welvaart in de regio en is tot stand gekomen op basis van uitwisseling en samenwerking met provincie, gemeentes en maatschappelijke organisaties.

In 2021 is de eerste 0-meting van de Regio Deal opgeleverd door Aletta advies en CMO STAMM (Sociaal Planbureau). In overleg met de programmamanagers zijn indicatoren vastgesteld om de monitoring op strategische doelen (programmatisch doel en doelstelling van de pijlers) te realiseren. Hierbij is aangesloten bij de bestaande landelijke monitoring op de Brede Welvaart (Planbureau voor de Leefomgeving).

Tevens is in 2021 de eerste stakeholder analyse uitgevoerd. Door middel van enquêtering is als onderdeel van de 0-meting in kaart gebracht hoe betrokkenen kijken naar de uitvoering van ons programma. Vervolgens vond een jaarlijkse voortgangsrapportage plaats waarbij de uitvoering werd getoetst t.o.v. voorgaande jaren. Hiermee werd een lerende evaluatie opgezet waardoor de effectiviteit van het programma kon worden aangetoond en het programma bijgestuurd kon worden.

Eindevaluatie & Eindmeting 2025

In de *Monitoring en Evaluatie Regio Deal Oost-Groningen 2025* door het Sociaal Planbureau Groningen en Aletta Advies is een evaluatie uitgevoerd aan de hand van deskresearch, monitoring van indicatoren en een stakeholderanalyse. In de evaluatie worden een aantal belangrijke conclusies getrokken:

- *De brede welvaart in Oost-Groningen is voorzichtig verbeterd, maar blijft kwetsbaar en sterk extern bepaald. De impact is niet toe te schrijven aan de inzet vanuit de Regio Deal.*

De impact van de Regio Deal op de brede welvaart van de regio is onvoldoende zichtbaar. Dat is jammer, maar heeft logische redenen. De evaluatie erkent ook dat de brede welvaart sterk beïnvloed wordt door factoren die buiten de invloedssfeer van de Regio Deal vallen. Daarnaast constateren wij dat de gebruikte eindcijfers vaak in de jaren 2022, 2023 en 2024 liggen. Zoals gesteld in 2.2 *Doorontwikkeling en Uitvoering* zijn dit ook de jaren waarin de meeste projecten in de uitvoeringsfase terecht kwamen.

De methode om de impact van projecten op brede welvaart te meten wordt daarom herzien. Het meten van een beginpunt en eindpunt op een regionaal onderwerp waar veel andere factoren van invloed zijn, is door deze factoren van buiten de invloedssfeer niet de meest geschikte methode. Daarom wordt in de volgende Regio Deal-periode de impact van individuele projecten gemeten, waarbij de stappen die projecten zetten in het verbeteren van brede welvaart worden gemeten. Met deze projectmonitoring krijgen we een beter beeld van de resultaten en leerpunten voor de regio.

- *De meest overtuigende vooruitgang wordt geboekt binnen Werk en Inkomen op het gebied van participatie, werk en scholing.*

Deze conclusie is wat ons betreft gedeeltelijk correct. Er is een overtuigende vooruitgang geboekt op participatie, werk en scholing. Maar de monitoring vangt niet alle effecten van de Regio Deal. Echter is er ook een inzet vanuit de pijler Woonomgeving op het verduurzamen van woningen en een beweging ingezet vanuit de pijler Gezondheid om juist op preventie van gezondheidsproblemen in te zetten. Deze effecten zijn echter niet goed zichtbaar in de gekozen indicatoren.

- *Kleinschalige, doelgroepgerichte projecten laten de meeste directe resultaten zien.*

In Regio Deal II wordt meer ingezet op projectmonitoring, om beter te leren van de projecten en een beter beeld te hebben welke resultaten bereikt worden. Daardoor kan er gaandeweg geleerd worden van zowel kleinschalige, doelgroepgerichte projecten als de grotere projecten die indirecte resultaten laten zien. Op deze manier borduren we verder op deze conclusie dat in een korte programmaperiode beter gefocust kan worden op projectmonitoring, zodat (kleine) resultaten zichtbaar zijn en er van de uitvoering van projecten geleerd kan worden door alle betrokken partijen.

- *De regionale samenwerking is aantoonbaar versterkt.*

Vanuit het Programmabureau zijn wij trots op deze conclusie. Met name in de beginjaren van de Regio Deal was het een uitdaging om regionale samenwerking te stimuleren vanwege de coronapandemie. De komende periode wordt gebruikt om de structuur nog beter te verstevigen in de regio, professionaliseren van de regionale samenwerking en Oost-Groningen als regio blijvend op de kaart te zetten binnen de regio zelf, in de provincie, richting het Rijk en uiteindelijk ook naar Europa. De eerste stappen hiervoor zijn al gezet met een nieuw Regiobureau Oost-Groningen.

Ook is er in de Regio Deal Oost-Groningen II ruimte voor inzet op samenwerking, zowel in de regio als samen met de betrokken ministeries van het Rijk. Samenwerken blijft hard werken en het is van groot belang dat we hierin blijven investeren.

Stakeholdersanalyse

- *Ruim voldoende tevreden zijn met Regio Deal Oost-Groningen. Respondenten benadrukken dat de Regio Deal zichtbaar heeft bijgedragen aan maatschappelijke resultaten en samenwerking in de regio, met name door het versterken van lokale initiatieven en netwerken.*
- *Tegelijkertijd benoemen respondenten structurele aandachtspunten rond eigenaarschap vanuit gemeenten, vertrouwen op bestuurlijk niveau, continuïteit in programmamanagement en de samenhang tussen pijlers.*

Vanuit het programmateam herkennen we ons ook in het beeld dat geschetst wordt in de stakeholdersanalyse. We zijn blij met het beeld dat de Regio Deal Oost-Groningen heeft bijgedragen aan het bewerkstelligen van maatschappelijke resultaten en het verbeteren van de samenwerking in de regio. Zoals ook eerder gezegd is het belangrijk dat er aandacht blijft voor de samenwerking en de aspecten die genoemd worden in de analyse. Ook hierin zien we doorontwikkeling met het opzetten van het Regiobureau Oost-Groningen en de jaarlijkse evaluatie die daarin plaatsvindt op gebied van samenwerking en functioneren van het Regiobureau.

Daarnaast is bij de start van de Regio Deal Oost-Groningen II aandacht voor de projectmonitoring en evaluatie. Dit betekent dat er in de voorbereiding of start van een project meer aandacht is voor hoe de resultaten en lessen bijgehouden worden en ook periodiek worden teruggekoppeld. Op deze manier zijn projectevaluaties en projectresultaten beter inzichtelijk en is er door een eenduidige manier van

werken een beter totaaloverzicht. Dit draagt bij aan een betere verantwoording van de Regio Deal Oost-Groningen II-middelen in het algemeen en specifiek per project.

2.5 COMMUNICATIE

Hieronder geven we een overzicht van de activiteiten en middelen die we sinds 2021 hebben ingezet.

Website

Op de website www.regiodealoostgroningen.nl staat algemene informatie over de Regio Deal: wie doen er mee, hoeveel geld is er mee gemoeid, wat houdt het programma op hoofdlijnen in en hoe werkt de besluitvorming. Daarnaast is er voor elk project binnen de Regio Deal een projectpagina.

LinkedIn

Op LinkedIn hebben we een account RegioDealOG aangemaakt, hierop plaatsen we nieuws over projecten of samenwerkingen. Ruim 1500 volgers.

Verhalenserie: Pioniers van Oost-Groningen

Schrijfster Sanne Meijer schreef in opdracht van de Regio Deal een verhalenreeks over Oost-Groninger pioniers van vroeger en nu. De verhalen geven Oost-Groningen en de Regio Deal een gezicht. Elke maand werd een verhaal gepubliceerd op de website en gedeeld via social media. Op de verhalenreeks werd erg positief gereageerd, zowel door betrokken organisaties als door inwoners.

Raadsbijeenkomsten

Om de raadsleden en staten op de hoogte te houden van de Regio Deal organiseerden we jaarlijkse raadsbijeenkomsten. We informeerden de raden in een middag- en avondsessie over de voortgang aan de hand van een update vanuit de vier pijlers. In totaal waren hier gemiddeld ongeveer 30 raadsleden bij aanwezig.

Werkbezoeken

Er was in 2022 veel belangstelling vanuit ons netwerk voor onze aanpak en werkwijze. We zijn er trots op dat we zoveel kansen krijgen om te laten zien hoe de overheden en maatschappelijke organisaties in Oost-Groningen samen investeren in het verbeteren van de brede welvaart. Op 6 juli mochten we minister Hanke Bruins Slot van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ontvangen in Bad Nieuweschem en leidden we haar rond langs een aantal regionale projecten. Zo liet een inwoner van het dorp de minister zien hoe je met “Jouwbespaarcoach” je woning kunt verduurzamen en zo direct bespaart op je energierekening. Ook als dat van tevoren financieel niet haalbaar lijkt. Op basisschool Houwingaham demonstreerden de kinderen hoe zij hun interesses en talenten ontwikkelen dankzij “Tijd Voor Toekomst, een Verrijkte Schooldag”. Op 8 en 9 september organiseerden we een tweedaagse voor ons bestuurlijk en zakelijk netwerk. Onder de titel “Werken aan gelijke kansen” nodigden we bestuurders uit de regio en Den Haag op 8 september uit voor een rondje door de Regio, waarbij we ze langs projecten uit alle vier de pijlers meenamen. Op 9 september nodigden we alle overige betrokken partners uit bij Makeport Mercurius. Op deze prachtige locatie gingen we door middel van workshops, excursies en discussies, met ruim 100 aanwezigen, in gesprek over de successen, valkuilen en verdere toekomstplannen van Regio Deal Oost-Groningen. Over dit werkbezoek is ook een [video](#) gemaakt.

Er was in 2023 weer veel belangstelling vanuit ons netwerk voor onze aanpak en werkwijze. We zijn er trots op dat we zoveel kansen krijgen om te laten zien hoe de overheden en maatschappelijke

organisaties in Oost-Groningen samen investeren in het verbeteren van de brede welvaart. Binnen de vier pijlers worden regelmatig bijeenkomsten georganiseerd om kennis te delen. Vanuit het programmabureau Regio Deal organiseren we ook werkbezoeken en kennisbijeenkomsten. Voorbeelden hiervan zijn het bezoek van Commissaris van de Koning René Paas aan de gebiedsgerichte aanpak Veendam Noordwest in januari 2023, het BZK-congres 'Regio's aan de Grens' in Bad Nieuweschan in juli 2023 met de week erop bezoek van minister Carola Schouten voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen. Daarnaast is de stuurgroep en programmateam van de Regio Deal ook op werkbezoek gegaan naar het Nationaal Programma Rotterdam Zuid om ervaringen uit te wisselen rondom de vergelijkbare problematiek.

Tot slot was er ook in 2024 landelijke aandacht voor de Regio Deal Oost-Groningen, met o.a. het werkbezoek van Arne van Hout (directeur-generaal bij BZK) en Natalie Burgers (programmadirecteur Regio Deals bij BZK) in april 2024.

Video

Gedurende de Regio Deal-periode zijn er verschillende video's ontwikkeld. Naast de eerdergenoemde video over het tweedaags werkbezoek aan Oost-Groningen, zijn er twee video's ontwikkeld over inhoudelijke thema's: vroegtijdig schoolverlaters (aan de hand van Route Rubicon) en bestaanszekerheid. De [video](#) over Route Rubicon laat zien hoe Route Rubicon is ontstaan, werkt en effect heeft in de regio. De [video](#) over bestaanszekerheid is opgebouwd uit drie lagen:

- Regio Deal Oost-Groningen: wat is Regio Deal en welk probleem moet het oplossen?
- Wat is Bestaanszekerheid (en daaraan gelieerd Intergenerationele Armoede) en wat doen we eraan?
- Welke projecten dragen direct bij aan het verminderen van het probleem? In dit onderdeel van de video duiken we dieper in de projecten Oost-Groningen, Geld Geletterd (schuldhulp en schuldpreventie voor jongvolwassenen) en JouwBespaarCoach (aanpak energiearmoede) De video is goed bekeken via ons LinkedIn-kanaal en gedeeld door diverse stakeholders. Daarnaast is een link naar de video via de griffies verstuurd aan alle raads- en Statenleden.

2.6 ONTWIKKELEN VAN SAMENWERKING

In 2019 is de Regio Deal gestart vanuit een samenwerking van gemeenten en woningcorporaties (RWLP) om zoveel mogelijk de bestaande structuren te benutten. In de tijd erna heeft de Regio Deal meer vorm gekregen en werden nieuwe samenwerkingen opgezet rondom de Regio Deal-opgaven. Op het gebied van leren, werk & inkomen en gezondheid ontstonden structurele samenwerkingen waarbij expertise en inzet van partijen werd gebruikt die voorheen niet of nauwelijks betrokken waren bij de opgave in Oost-Groningen. Deze intensievere samenwerking heeft ook geresulteerd in een regionale agenda Oost-Groningen en het Masterplan Oost-Groningen. Beide zijn vastgesteld in alle Oost-Groningse colleges.

Verder zorgde het opzetten en uitvoeren van projecten tot een intensieve samenwerking in de regio tussen gemeenten, woningcorporaties, onderwijsinstellingen, zorgorganisaties, ondernemers, sociaal ontwikkelbedrijven en maatschappelijke initiatieven. De samenwerking kreeg steeds meer een netwerkstructuur, waarbij niet alleen overheden, maar ook lokale en regionale partners een actieve rol speelden in het bedenken en uitvoeren van oplossingen. Door projecten met verschillende organisaties aan te pakken ontstonden ook contacten en leerervaringen voor de regio en werd bovendien vertrouwen tussen organisaties opgebouwd. Dat zijn resultaten die niet, zoals de resultaten in komende hoofdstukken, in harde cijfers uitgedrukt kunnen worden maar wel onmisbaar zijn voor een goede aanpak van de grote opgaven waar de Regio Deal Oost-Groningen I aan heeft gewerkt en Regio Deal Oost-Groningen II aan werkt.

3. LEREN

3.1 INLEIDEND OVER DE PIJLER LEREN

De pijler Leren is gebaseerd op twee opgaven: het opleidingsniveau in Oost-Groningen is gemiddeld lager dan in de rest van Nederland en de onderwijsparticipatie is gemiddeld lager dan in de rest van Nederland. Beide hebben negatieve gevolgen voor andere leefgebieden van Oost-Groningers en daarmee de sociaal-economische positie van Oost-Groningers. Omdat de onderwijskansen de basis vormen voor de ontwikkeling van inwoners, betekent dit een investering voor de lange termijn.

3.2 WE VERBETEREN HET OPLEIDINGSNIVEAU

De actielijn “We verbeteren het opleidingsniveau” is erop gericht het opleidingsniveau te verhogen. In de afgelopen jaren heeft de focus gelegd op het ondersteunen van leerlingen die het niet zelfstandig lukt om een startkwalificatie te behalen.

De actielijn is in 2021 gestart met twee projecten: de opleiding Ervaringsdeskundigheid en Ondersteuningsroute PO/VO. De ondersteuningsroute is gericht op samenwerking tussen gemeenten en onderwijs op het moment dat een jeugdige ondersteuning nodig heeft die nauwe afstemming vereist tussen de jeugdige, het gezin, school, gemeente en zorgorganisaties. De opleiding Ervaringsdeskundigheid ontstond uit een samenwerking tussen Noorderpoort en de Tintengroep. In twee jaar tijd leren studenten hun ervaringskennis op een professionele manier in te zetten¹. Gedurende de Regio Deal-periode werd de opleiding voortdurend gemonitord en aangescherpt. Daardoor is de intake en aanmeldprocedure verbeterd en wordt er meer aandacht besteed aan het herstel, inzetbaarheid en de verschillende leefgebieden waar de leerlingen ondersteuning op nodig hebben. Ongeveer 85% heeft direct na diplomering een betaalde baan en komt daarmee uit de uitkering. De maatschappelijke meerwaarde van de opleiding is onderzocht, waaruit blijkt dat elke geïnvesteerde euro €1,59 aan maatschappelijke meerwaarde oplevert: een bevestiging dat de opleiding een waardevol instrument is om mensen aan een startkwalificatie te helpen.

In 2022 is er een zorgarrangement opgestart om leerlingen die hoogbegaafdheid extra ondersteuning te bieden. Gemiddeld zit er in elke klas wel een hoogbegaafde leerling voor wie het reguliere onderwijs niet goed past. Om die te ondersteunen is er een project gestart dat hoogbegaafde leerlingen in Oost-Groningen een andere uitdaging biedt. Hiermee kunnen zij (blijven) deelnemen aan het onderwijs.

In 2023 is er een projectleider aangesteld om Praktijkleren in Oost-Groningen een extra impuls te geven. Door samenwerking op dit onderwerp te organiseren tussen onderwijsinstellingen, werkgevers, ontwikkelbedrijven, gemeenten en zorgaanbieders zijn inwoners geholpen aan praktijkverklaringen en daarmee erkenning voor hun vakvaardigheden. Hiermee is de positie van deze inwoners op de arbeidsmarkt versterkt op basis van wat zij wél kunnen, in lijn met de landelijke ontwikkelingen waarbij integraal maatwerk per individu gestimuleerd wordt.

Het project Tijd voor Toekomst is een project dat al voor 2024 begonnen was met financiering vanuit de pijler Gezondheid, maar in 2024 met middelen uit deze actielijn “we verbeteren het opleidingsniveau” gecontinueerd kon worden. Het project zorgt voor gezondheid binnen het onderwijs en de financiering wordt overgenomen door Nij Begun. Zie hiervoor ook de toelichting op dit project in het hoofdstuk 5.2 *We stimuleren en ondersteunen een gezonde leefstijl*.

¹ Dagblad van het Noorden (16 november 2025). *Uit armoede geknokt en nu zelf aan de andere kant van de tafel. Marga (53) uit Assen: 'Ik vind mezelf nu weer een tof mens'*
<https://dvh.nl/groningen/veendam/uit-armoede-geknokt-en-nu-zelf-aan-de-andere-kant-van-de-tafel.-marga-53-uit-assen-ik-vind-mezelf-nu-weer-een-tof-mens-47802312.html>

Resultaten	Periode
• 37 leerlingen hebben de opleiding Ervaringsdeskundigheid succesvol afgerond, 7 leerlingen zijn nog bezig met de 2-jarige opleiding;	2022-2025
• 183 praktijkverklaringen afgegeven in Oost-Groningen;	2022-2025
• 62 leerlingen ondersteund met het zorgarrangement Hoogbegaafdheid;	2023-2025
• De kansenongelijkheid op 12 scholen in de regio tegengegaan door middel van financiering van Tijd voor Toekomst.	2024-2025
• De maatschappelijke meerwaarde van het zorgarrangement Hoogbegaafdheid is onderzocht;	2025
• SROI-onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke meerwaarde van de opleiding Ervaringsdeskundigen;	2025

3.3 WE VERHOGEN DE PARTICIPATIE IN HET ONDERWIJS

De actielijn “We verhogen de participatie in het onderwijs” draaide om de centrale vraag: hoe kunnen we jongeren weer terug het onderwijs in leiden en uitval voorkomen? Het doel was om het aantal jongeren dat met een startkwalificatie het onderwijs verlaat te vergroten en schooluitval terug te dringen. Dit vroeg om vernieuwende oplossingen.

In 2020 werd deze weg ingeslagen met onderwijsprogramma’s Route Rubicon en De Boeg op ROC Noorderpoort. Beide onderwijsprogramma’s ontstonden uit een groeiende behoefte om vroegtijdig schoolverlaters te signaleren en op te vangen. Route Rubicon is ontstaan uit de behoefte aan een opleiding voor jongeren waarvoor de schoolse omgeving niet goed past, maar die wel de potentie hebben om een MBO2 diploma te behalen. Het zijn kwetsbare jongeren die vanwege allerlei redenen zijn uitgestroomd uit het reguliere onderwijs. Het opleidingstraject is aangepast naar de behoeften en mogelijkheden van deze jongeren. Zo zijn de klassen kleiner en krijgen ze extra begeleiding. De Boeg is ontstaan voor de groep kwetsbare jongeren die intensievere begeleiding nodig hebben doordat zij met meer en complexere problematiek te maken hebben. In 2023 en 2024 is er SROI-onderzoek uitgevoerd naar deze twee programma’s. Hieruit blijkt dat elke geïnvesteerde euro in Route Rubicon ongeveer €1,70 aan maatschappelijke waarde oplevert². Voor De Boeg geldt dat elke geïnvesteerde euro €2,88 aan maatschappelijke waarde oplevert³.

Om mbo-studenten te helpen met een sluitende vervolgstap naar de arbeidsmarkt of een vervolgstudie, is in 2021 een project opgestart dat onderwijsinstellingen en arbeidsmarktpartijen stimuleert in een betere samenwerking. Het project is enerzijds gericht op het stimuleren van doorleren (vervolgopleiding) en anderzijds op het voorkomen van thuiszittende jongeren na afronding van hun mbo-opleiding.

In 2022 is het programma 2BE! gestart in Oost-Groningen. Dit is een school-fit en werk-fit programma van 10 weken per groep waarmee jongeren begeleid worden op verschillende leefgebieden om overzicht en structuur te krijgen. Dit doen zij door activiteiten met sport, kwetsbaarheid, verbinding,

² Route Rubicon (25 januari 2023). *SROI rapport*
<https://regiodealoostgroningen.nl/wp-content/uploads/2023/03/5a-Route-Rubicon-SROI-rapport-25-01-2023.pdf>

³ Alexander Impact (10 februari 2025). *Nij Begun-geld naar impactvol project vroegtijdig schoolverlaters*
<https://alexanderimpact.nl/ons-werk/nij-begun-geld-naar-impactvol-project-vroegtijdig-schoolverlaters/>

theater en cultuur en workshops rondom talentontwikkeling, met als resultaat dat zij weer perspectief en doelen hebben⁴.

Waar de voorgaande projecten gericht waren op de doelgroep ouder dan 16 jaar, is in 2023 ook een project gestart om uitval in het VO te voorkomen. Het project 'Maak van thuiszitters geen thuisblijvers' begeleidde (dreigende) thuiszitters in Oost-Groningen naar een diploma door hen met praktische vakken te laten leren. Dit zijn leerlingen die in de brugklas al opvallen met gedrag of prestaties en die niet goed in het 'schoolse systeem' passen. De pedagogische aanpak werd gedeeld met andere scholen en er is een blijvende samenwerking met zorgpartijen rondom jongeren ontstaan.

Begin 2025 is er een laatste project in deze actielijn gestart, Collectieve jeugdondersteuners, waarmee op drie speciaal onderwijs scholen in Winschoten jeugdondersteuners actief zijn geweest die ouders en docenten adviseerden over ontwikkeling en gedrag. Dit is de verbindende schakel tussen school, ouders, hulpverlening en het jeugdteam van de gemeente. Problemen die spelen bij leerlingen worden opgepakt door de jeugdondersteuner, die ze in samenwerking met de partnerorganisaties aanpakt.

Resultaten	Periode
• 7 groepen ondersteund met Route Rubicon;	2020-2025
• 5 groepen ondersteund met De Boeg;	2020-2025
• Een aanpak ontwikkeld "Sluitende aanpak MBO" dat is opgevolgd met de ontwikkelingen rondom "Van school naar duurzaam werk"	2021-2022
• 10 groepen van in totaal 114 kandidaten hebben het traject 2BE! gevolgd;	2022-2025
• SROI-onderzoeken uitgevoerd naar Route Rubicon en De Boeg;	2023-2024
• Samenwerking tussen VO-onderwijs en zorgpartijen versterkt bij (dreigende) uitval van leerlingen;	2023-2025
• 18 (dreigend) thuiszittende VO-leerlingen ondersteund met praktisch onderwijs;	2023-2025
• Jeugdondersteuning op 3 speciaal onderwijs scholen actief.	2025

Gedurende de Regio Deal heeft het bestuurlijk overleg voor de pijler Leren (OOGO, later Bestuurlijk regionaal doorstroompuntcoördinatie overleg) besloten om middelen tussen de actielijnen te verschuiven. De focus verschoof van het verhogen van het opleidingsniveau naar het vergroten van participatie in het onderwijs, omdat in de praktijk bleek dat gerichte, kleinschalige interventies op doelgroepenniveau effectiever zijn en concretere resultaten opleveren. Dit komt doordat de problemen die ten grondslag liggen aan een lage onderwijsparticipatie, zich beter lenen voor het type interventies die de Regio Deal mogelijk kan maken met tijdelijke impulsen. Ook uit de samenwerking met maatschappelijke partners bleek dat er meer behoefte was aan projecten op de aanpak van vroegtijdig schoolverlaters.

Van de pijler Leren worden de projecten Route Rubicon, De Boeg, 2BE en Tijd voor Toekomst in het vervolg met financiering van Nij Begun voortgezet. Regio Deal II zet opnieuw in op diverse vernieuwende onderwijsprojecten die de regionale opgaven aanpakken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de lessen die geleerd zijn in Regio Deal I. Een van die lessen is dat onderwijstrajecten die aanvullende

⁴ Westerwolde Actueel (19 april 2023). Weer een groep die een traject van Jongerenproject 2BE heeft afgerond <https://www.westerwoldeactueel.nl/2023/04/19/weer-een-groep-die-een-traject-van-jongerenproject-2be-heeft-afgerond/>

ondersteuning bieden voor leerlingen die niet goed passen in het schoolsysteem (zoals voorgenoemde projecten), een aanzienlijke maatschappelijke meerwaarde hebben.

Daarnaast wordt ingezet op het beter leren van elkaar. Onderwijspartijen in de hele regio hebben in Regio Deal I vernieuwende projecten uitgevoerd, gedurende de looptijd van Regio Deal II zien wij graag dat scholen elkaars ervaringen, succesfactoren en valkuilen rondom inclusief onderwijs uitwisselen.

4. WERK & INKOMEN

4.1 INLEIDEND OVER DE PIJLER WERK & INKOMEN

De pijler Werk & Inkomen richtte zich op het versterken van de sociaaleconomische positie van inwoners door in te zetten op drie actielijnen: het verbeteren van de regionale economie, het verhogen van de arbeidsparticipatie en het terugdringen van (intergenerationele) armoede en schuldenproblematiek. Hiermee wordt met name ingezet op het ondersteunen van mensen met een kwetsbare sociaaleconomische positie via de actielijnen arbeidsmarkt en armoede, maar profiteert de rest van Oost-Groningen door een sterkere regionale economie.

4.2 WE VERSTERKEN EN ONDERSTEUNEN DE REGIONALE ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

De actielijn gericht op het ondersteunen van de regionale economie en werkgelegenheid is ingezet op de digitalisering van inwoners en bedrijven, het bevorderen van innovatie, het stimuleren van ondernemerschap en het maken van strategische plannen voor de regionale economie. De eerste stap is in 2020 gezet met het opleiden van Energiecoaches. Zij gingen vervolgens de wijk in om huishoudens met een laag inkomen of financiële problemen te helpen inzicht te krijgen in energiezuiniger wonen. Zo kwamen meerdere doelen samen: werkervaring voor mensen die dat hard nodig hadden, lagere energielasten voor kwetsbare huishoudens en meer bewustwording over duurzaamheid in de regio.

Vanaf 2021 kwam de actielijn Economie op stoom. Met het opstellen van een regionale economische visie voor Oost-Groningen ('De Kracht van Oost-Groningen') en het opstellen van een ruimtelijk economische visie voor het gebied rondom de N366 is er geïnvesteerd in de economisch strategische plannen voor de toekomst van Oost-Groningen. De regionale economische visie is vervolgens opgenomen in het masterplan Oost-Groningen. Ook werd er geïnvesteerd in digitalisering, door met Glasdraad een subsidieregeling voor de aanleg glasvezel op te zetten voor huishoudens met een kleine portemonnee. Hierdoor hoeft niemand in Oost-Groningen aan de digitale zijlijn te staan.

Voor de start van de Regio Deal was er een samenwerking van Oost-Groninger bedrijven, de Innovatiehub Oost-Groningen (IHOG), ontstaan om nieuwe productketens te ontwikkelen, gebaseerd op grondstoffen uit de regio. Deze innovaties waren gericht op magnesium, aardappelen en hennep, in samenwerking met kennisinstellingen. Om deze ontwikkelingen een stap verder te brengen, werd er vanuit de Regio Deal ondersteuning geleverd. Dit heeft geleid tot nieuwe producten zoals Plantjebandje (een biologisch afbreekbaar festivalbandje), duurzame isolatie van hennep en meubilair van hennep, aardappelzetmeel en magnesium⁵. Daarnaast heeft het studenten en scholieren via stages, onderzoek⁶⁷ en bijeenkomsten betrokken bij productontwikkeling op o.a. biobased meubilair, voedingsproducten en verzorgingsmiddelen.

⁵ Dagblad van het Noorden (28 juni 2025). *Ze zijn duurzaam, lokaal en stevig. Sebastiaan (28) maakt meubels van hennep, aardappelzetmeel en magnesium*

<https://dvh.nl/groningen/Ze-zijn-duurzaam-Gronings-en-stevig-Deze-meubels-van-hennep-magnesium-en-aardappelzetmeel-zijn-klaar-voor-de-markt-46692827.html>

⁶ RTV Noord (11 april 2023). *Heeres-broers werken samen aan Hanze en RUG: 'Je krijgt er twee voor de prijs van één'*.

<https://www.rtvnoord.nl/nieuws/1012687/heeres-broers-werken-samen-aan-hanze-en-rug-je-krijgt-twee-voor-de-prijs-van-een>

⁷ Thomann, J. A., Polhuis, M., Broekman, J. O. P., Heeres, H. J., & Heeres, A. (2026). Clean-Label Starch Modifications: Dry Heat Treatment in Combination with Ion Exchange. *Foods*, 15(2), 246.

<https://doi.org/10.3390/foods15020246>

Voor Makeport Mercurius, het oude Philips-terrein dat een nieuwe broedplaats is voor ondernemers, onderwijspartijen en overheden, heeft de Regio Deal in 2021 en 2023 ondersteuning geleverd door organisatie van de coöperatie van bedrijven te financieren. Met het financieren van een projectleider en ondersteuning, heeft Makeport Mercurius gewerkt aan het versterken van de verbinding tussen onderwijs, innovatie en arbeidsmarkt in Oost-Groningen. Ze organiseerden diverse activiteiten zoals innovatieopdrachten voor studenten, workshops over circulaire materialen, en trainingen voor ondernemers. Daarnaast werd het terrein ontwikkeld tot een plek voor experimenten met technologie, zoals autonoom vervoer en duurzame toepassingen.

Ondernemerschap werd gestimuleerd via de Ondernemersacademie Oost-Groningen, die vanaf 2021 steun ontving van de Regio Deal. Dit initiatief bood gemotiveerde studenten een extra eenjarig traject waarin zij via workshops, coaching en het schrijven van een ondernemersplan leerden wat ondernemerschap inhoudt. Studenten werden begeleid door regionale ondernemers en beoordeeld op hun plan, pitch en houding. Het doel van het project was om gemotiveerde studenten te begeleiden in het ondernemerschap, opdat zij daarmee betere, meer succesvolle ondernemers worden. Het project leidde voor een deel van de deelnemers tot daadwerkelijke inschrijvingen bij de KvK en de start van hun bedrijven, terwijl bij andere deelnemers heeft het traject ertoe geleid dat zij tot de conclusie kwamen dat zelfstandig ondernemerschap (op dit moment) niet de juiste stap voor hen is. Het traject wordt voortgezet als onderdeel van de opleiding Ondernemerschap bij Noorderpoort.

In 2022 is er gestart met het stimuleren van de digitale economie, via digitaliseringsprojecten voor zowel inwoners als ondernemers. De proeftuin digitalisering MKB hielp ondernemers in Oost-Groningen bij het verkennen en toepassen van digitale oplossingen door hun hulpvragen te koppelen aan studenten van regionale onderwijsinstellingen. Via persoonlijke gesprekken en tools zoals de Digiscan⁸ werden digitaliseringsbehoeften in kaart gebracht, waarna praktische producten zoals websites, adviesrapporten of campagnes worden opgeleverd. Hiermee zijn kleine bedrijven toekomstbestendiger gemaakt en hun concurrentiepositie versterkt. Het project legde de basis voor de huidige Ruby Campus in Winschoten. Om inwoners te helpen zijn mensen uit de bijstand opgeleid tot Digicoach. Zij hebben hun digitale vaardigheden gebruikt om andere mensen te helpen met vragen en trainingen (op thema's zoals phishing). Dit werd in samenwerking gedaan met bestaande initiatieven in de regio en de bibliotheek. Op beide digitaliseringsprojecten zijn evaluaties uitgevoerd door de Rijksuniversiteit Groningen, met als doel om de geleerde lessen in de regio te borgen bij de samenwerkende partijen. Dit heeft geresulteerd in het verzamelen van geleerde lessen als het gaat om het verbeteren van de digitale geletterdheid en de inzet van digicoaches door o.a. De Basis (welzijnspartij Veendam). Verder zijn de uitkomsten van de evaluatie van digitalisering MKB meegenomen in de opzet van RUBY Oost-Groningen.

Resultaten	Periode
• 9 energiecoaches vanuit een uitkering opgeleid;	2020-2021
• Regionale economische visie opgesteld;	2021-2021
• Glasvezel in 240 woningen mogelijk gemaakt;	2021-2022
• Ruimtelijk Economische Visie N366 opgesteld;	2021-2024
• In drie groepen hebben in totaal 26 leerlingen de Ondernemersacademie afgerond;	2021-2024
• De ontwikkeling van ondernemerscoöperatie Makeport Mercurius gestimuleerd;	2021-2024

⁸ Economic Board Groningen (22 september 2022). *Digiscan voor Oost-Groningse ondernemers gelanceerd*
<https://economicboardgroningen.nl/algemeen/digiscan-voor-oost-groningse-ondernemers-gelanceerd/>

• Meer dan 10 biobased innovaties ontwikkeld en meer dan 930 studenten en scholieren verbonden aan innovatieprojecten.	2021-2024
• 3 mensen uit een uitkering opgeleid tot Digicoaches, samen hebben zij ruim 250 inwoners in Veendam en ruim 60 inwoners in Pekela geholpen met vragen rondom digitalisering. Lokale digitaliserings-initiatieven zoals Web in de Wijk en Klik en Tik hebben hun aanpak uitgebreid en zijn versterkt.	2022-2024
• Meer dan 60 digitale vraagstukken van ondernemers zijn aangepakt, waarbij 45 vraagstukken hebben geleid tot projecten bij het onderwijs.	2022-2024

4.3 WE VERGROTEN DE DOORSTROOM NAAR DE REGULIERE ARBEIDSMARKT

Om de arbeidsparticipatie te verhogen, is afgesproken om in te zetten op doorstroom van mensen binnen de participatieketen. Om deze doorstroom te stimuleren zijn er verbeteringen aangebracht op verschillende schakels binnen deze participatieketen. Zo is er ingezet op het creëren van banen in de directe omgeving van de inwoners, het beter functioneren van de grensoverstijgende arbeidsmarkt en het verkleinen van de afstand van kwetsbare inwoners naar de arbeidsmarkt, gericht op sectoren waar extra arbeidskrachten nodig zijn.

De banen die in de nabije omgeving van inwoners zijn gecreëerd, werden georganiseerd via een wijkbedrijf, een buurtbedrijf en een ontwikkelcentrum. Deze locaties zijn gepositioneerd in kernen waar het activeren van mensen (in een uitkeringssituatie of met een arbeidsbeperking) nodig was. Daarnaast zijn deze projecten erop gericht om de lokale (keten-)partners op de arbeidsmarkt beter te laten samenwerken. Er is een beweging ontstaan waarin sociale ondernemingen en dorps- of wijkbedrijven een rol spelen in activering, gemeenschapsvorming en het bieden van laagdrempelige werkervaring. Dit vergroot niet alleen de kans op doorstroom naar werk, maar versterkt ook sociale cohesie. Daarnaast is gewerkt aan structurele voorzieningen zoals ontwikkelcentra en innovatiewerkplaatsen, die blijvend bijdragen aan participatie, scholing en samenwerking.

De grensoverstijgende arbeidsmarkt is verbeterd door de internationale oriëntatie van (potentiële) werkzoekenden te verbreden met de CV Boost⁹. Daarnaast zijn er taal- en cultuurprojecten op scholen georganiseerd om leerlingen meer kennis mee te geven over (werken in) Duitsland.

Tot slot is de afstand van kwetsbare inwoners naar de arbeidsmarkt verkleind, in sectoren waar extra arbeidskrachten nodig zijn. Zo zijn praktische en financiële drempels voor mensen om aan werk of opleiding deel te nemen weggenomen via doorbraakbudgetten voor werkzoekenden en maatwerktrajecten voor statushouders. De zorgsector en andere sectoren met personeelstekorten zijn gebruikt als motor voor instroom. Dit gebeurde via opleidingsroutes zoals “Extra handen in de zorg”.

De Regio Deal heeft in de regio een verschuiving in denken en doen op gang gebracht: van een participatieketen waarin mensen vast zitten in hun (uitkerings-)situatie, naar een participatieketen waarin mensen doorstromen. De regio beweegt hierdoor richting een inclusieve arbeidsmarkt, waarin kwetsbare groepen beter worden bereikt en er meer verbinding is tussen sociale, economische en educatieve domeinen.

⁹ OldambtNu.nl (22 februari 2023). ‘CV Boost’ biedt studenten mogelijkheden aan voor een uitdagende baan in de Eems Dollard Regio
<https://www.oldambtnu.nl/2023/02/22/cv-boost-biedt-studenten-mogelijkheden-aan-voor-een-uitdagende-baan-in-de-eems-dollard-regio/>

Resultaten	Periode
14 kandidaten hebben een 2-jarige BBL-opleiding afgerond en zijn begeleid naar banen in de zorgsector	2021-2023
Uitrol van het CV Boost-programma in de grensregio om grensoverstijgende arbeidsmarkt te stimuleren	2021-2024
Vanuit een innovatiewerkplaats (IWP) is uitvoering gegeven aan onderzoeken door ruim 200 studenten vanuit verschillende opdrachtgevers met overkoepelende thema's zoals duurzaamheid, gezondheid & welzijn, aardbevingen en leefbaarheid;	2021-2024
Een instrument is ontwikkeld om Overbrugbanen in de regio te realiseren;	2022
230 statushouders ondersteund die buiten de nieuwe Wet Inburgering vielen. Van deze groep zijn 65 mensen uitgestroomd naar werk of zelfstandigheid, en bij 113 anderen zijn re-integratieactiviteiten gestart, terwijl kennisdeling en borging van succesvolle aanpakken plaatsvonden via leerbijeenkomsten en gemeentelijke samenwerking;	2022-2024
Op 6 scholen zijn workshops georganiseerd om leerlingen kennis te laten maken met de Duitse taal en cultuur;	2022-2024
25 bijeenkomsten georganiseerd onder professionals om kennis te delen over de ondersteuning van statushouders;	2022-2024
Ruim 35 keer gebruik gemaakt van het doorbraakbudget Jongeren;	2022-2025
25 mensen ondersteund met een Overbrugbaan met 11 personen in de proefperiode voorafgaand aan dienstverband;	2022-2025
In Veendam is een sociale onderneming, het Wijkbedrijf, opgezet om met projecten bij te dragen aan de fysieke en sociale leefomgeving;	2023-2025
In Musselkanaal is een Dorpsbedrijf gestart, met meer dan 50 vrijwilligers en ruim 30 samenwerkende partijen;	2023-2025
Er is een ontwikkelcentrum in Vlagtwedde georganiseerd.	2023-2025

4.4 WE VERKLEINEN DE INTERGENERATIONELE ARMOEDE EN SCHULDENPROBLEMATIEK

Om intergenerationele armoede te doorbreken en schuldenproblematiek te verkleinen, is ingezet op het vergroten van bewustwording rondom geldzorgen, het vereenvoudigen van de toegang tot ondersteuning en het versterken van het netwerk van hulpverleningsorganisaties en gemeenten. Binnen deze actielijn vormt het opleiden van ervaringsdeskundigen in armoede een belangrijk vertrekpunt. Sinds 2021 hebben inwoners met persoonlijke ervaring in schuldenproblematiek een intensief leertraject doorlopen waarin zij hun eigen ervaringen vertaalden naar professionele vaardigheden. De deelnemers ontvingen certificaten en stromen inmiddels in binnen hulpverlening en beleid, waardoor bredere erkenning en inzet van ervaringskennis is ontstaan¹⁰.

Bij het doorbreken van intergenerationele armoede lag de focus op het vergroten van kansengelijkheid voor kinderen die opgroeien in armoede. Vanaf 2022 is dit vormgegeven via de projecten Kansen voor Kinderen en Ieder Kind Telt Mee. Binnen Kansen voor Kinderen zijn lokale teams opgezet en getraind in de Doorbraakmethode, gericht op het ondersteunen van gezinnen met complexe problematiek. Daarnaast is een digitale omgeving ontwikkeld voor coaching en monitoring. Gemeenten hebben plannen opgesteld om kansengelijkheid duurzaam te vergroten; in Oldambt en Pekela zijn deze plannen al tot uitvoering gekomen, terwijl andere gemeenten hun traject voortzetten in Regio Deal II.

¹⁰ Movisie (6 mei 2024). *Inzet ervaringsdeskundigen zorgt voor succes Regio Deal Oost-Groningen*
<https://www.movisie.nl/artikel/inzet-ervaringsdeskundigen-zorgt-succes-regio-deal-oost-groningen>

Het project Ieder Kind Telt Mee heeft sociaal werkers geplaatst op basisscholen om laagdrempelige ondersteuning te bieden aan kinderen, ouders en leerkrachten. Daarbij is aandacht besteed aan armoede, weerbaarheid en opvoedvragen. De pilot laat zien dat de aanwezigheid van deze sociaal werkers leidt tot vroegtijdige signalering, betere samenwerkingen tussen partijen en het voorkomen van zwaardere hulpverlening. Impactonderzoek¹¹ toont aan dat het project heeft geleid tot meer empathie en bewustzijn over de sociale impact van armoede onder leerlingen, het herkennen van signalen over armoede door leerkrachten en dat leerlingen en ouders hulpvragen rondom armoede of de sociale impact ervan bespreken met brugfunctionarissen.

Ook werkgevers en werknemers zijn ondersteund in het herkennen en bespreekbaar maken van geldzorgen. Via de projecten Armoede en Schulden MKB en het vervolg Door Geldzorgen Geraakt¹² zijn in Oost-Groningen bijeenkomsten, communicatiecampagnes en hulpmiddelen zoals een contactpersonenkaart ontwikkeld. Hiermee is niet alleen bewustwording gecreëerd, maar ook een netwerk van bedrijven en hulpinstanties ontstaan dat gericht samenwerkt aan het verbeteren van toegang tot ondersteuning.

Daarnaast is vanaf 2023 ingezet op financiële bewustwording onder jongvolwassenen via het project Oost-Groningen Geld Geletterd¹³. Jongeren werden bereikt met voorlichting, social media campagnes, banktalkshows¹⁴, en samenwerking met ervaringsdeskundigen. Tegelijkertijd is gewerkt aan maatwerk binnen schuldhulpverlening en aan deskundigheidsbevordering voor professionals, zodat zij jongeren met geldzorgen beter kunnen begeleiden.

Resultaten	Periode
• 7 Oost-Groningers zijn in een intensief leertraject opgeleid tot Ervaringsdeskundigen;	2021-2022
• Ontwikkeling van een contactpersonenkaart rondom geldzorgen;	2022-2024
• 2044 leerlingen, verdeeld over 22 scholen, betrokken bij het Arm- en Rijkspel voor simulatie in beleving van armoede en sociale uitsluiting;	2022-2025
• 241 professionals getraind op het herkennen van signalen en adequaat doorverwijzen bij knelpunten rondom armoede;	2022-2025
• Uitvoering van een campagne over geldzorgen onder werkenden, inclusief bijeenkomsten met werkgevers over dit onderwerp;	2023-2024
• 10 verbindende functionarissen actief die op scholen aanspreekpunt zijn voor knelpunten die voortkomen uit armoede;	2023-2024
• Voorlichting over geldzorgen gegeven aan 315 jongvolwassenen en 117 ouders op scholen;	2023-2024
• Via bijeenkomsten 100 deelnemers (professionals en vrijwilligers) voorlichting gegeven over geldzorgen;	2023-2024
• Uitvoering van een (social) media campagne over geldzorgen onder jongvolwassenen;	2023-2024

¹¹ Solidair Groningen & Drenthe. *Gelijke Kansen op school*
<https://solidairgroningendrenthe.nl/30-2/projecten-trainingen/ieder-kind-telt-mee-in-oost-groningen/>

¹² VNO-NCW MKB-Noord (1 juni 2022). *Door geldzorgen geraakt*
<https://vnoncw-mkbnoord.nl/actueel/door-geldzorgen-geraakt>

¹³ RTV Noord (18 januari 2024). *Campagne moet Oost-Groningse jongeren uit de schulden houden*
<https://www.rtvnoord.nl/economie/1117098/campagne-moet-oost-groningse-jongeren-uit-de-schulden-houden>

¹⁴ RTV1 (19 januari 2024). *Oost-Groningen zet zich in voor schuldhulpverlening bij jongeren*
<https://rtv1.nl/2024/01/19/oost-groningen-zet-zich-in-voor-schuldhulpverlening-bij-jongeren/>

• Met banktalkshows over geldzorgen ruim 900 jongvolwassenen, docenten en professionals in Oost-Groningen bereikt;	2023-2024
• In elke gemeente zijn plannen gemaakt voor het doorbreken van intergenerationele armoede en vergroten van kansengelijkheid en deze zijn in Oldambt en Pekela uitgevoerd.	2023-2025

Van de pijler Werk & Inkomen geldt dat de projecten overbrugbanen (ook wel Nij Begun-banen genoemd) en digitalisering laaggeletterden in het vervolg met financiering van Nij Begun voortgezet. Daarnaast is met de financiering voor Digitalisering MKB de basis gelegd voor het dienstverleningsconcept van Ruby, dat net als Makeport Mercurius is opgenomen in het Masterplan Campussen. Campus Ruby vormt voor Regio Deal II samen met Noorderpoort, IWP EDRiT en Innovatiehub Oost-Groningen de GroeiHub: een samenwerking dat zich richt op innovatie in Oost-Groningen.

Rondom armoede zijn er diverse vernieuwende projecten uitgevoerd met elk hun eigen aanpak om mensen in armoede en schuldenproblematiek te bereiken of dit te voorkomen. In Regio Deal II wordt hier een vervolg aan gegeven, met een integraal project rondom intergenerationele armoede met diverse projectpartners. Daarmee moeten de lessen die geleerd zijn met de diverse projecten omgezet worden in een gezamenlijke aanpak en kan de opgave effectiever aangepakt worden. De Alliantie van kracht (netwerk van 70 maatschappelijke organisaties en overheden) speelt hierin een belangrijke rol en zal naar verwachting ook in de Regio Deal Oost-Groningen II een trekkende rol in krijgen.

5. GEZONDHEID

5.1 INLEIDEND OVER DE PIJLER GEZONDHEID

De pijler Gezondheid is ontwikkeld omdat de relatief lage sociaal-economische status van Oost-Groninger inwoners een sterk verband houdt met een ongezonde leefstijl en de gezondheidsproblemen die daar het gevolg van zijn. Dit zet druk op de zorgsector in de regio. Om aan de zorgvraag te kunnen blijven voldoen nu en in de toekomst en tegelijkertijd een gezondere leefstijl voor de volgende generatie(s) te stimuleren zijn hier twee actielijnen opgezet: we stimuleren en ondersteunen een gezonde leefstijl en we organiseren bereikbare en toegankelijke zorg.

5.2 WE STIMULEREN EN ONDERSTEUNEN EEN GEZONDE LEEFSTIJL

Een ongezonde leefstijl begint bij kinderen en jongeren die opgroeien met ongezonde eet- en leefgewoonten, waarmee er een vicieuze cirkel ontstaat van mensen met een ongezonde leefstijl en dat doorgeven. Om dit te doorbreken werd er met deze pijler ingezet op een gezonde leefstijl onder Oost-Groningers in het algemeen, met specifieke aandacht voor kinderen en jongeren.

Het project Tijd voor Toekomst geeft sinds 2021 met de verrijkte schooldag kinderen meer ruimte voor cultuur, sport, muziek, eten & drinken, wereldoriëntatie en andere onderwerpen. Hierdoor krijgen kinderen meer mee over het belang van een gezonde levensstijl en van voldoende bewegen, en leren kinderen over onderwerpen waar zij anders niet mee in aanraking komen. Door te investeren in de verrijkte schooldag ontwikkelen kinderen zich breder. De kansengelijkheid wordt gestimuleerd omdat de school verrijkende activiteiten aanbiedt, en deze activiteiten samen met ouders, leerkrachten en betrokken partijen worden gedragen. De financiering van dit project wordt in de toekomst overgenomen door Nij Begun.

Het jaar daarop is begonnen met Kansrijke Start. Door (aanstaande) kwetsbare ouders te ondersteunen in de eerste 1000 dagen van de opvoeding, worden ook de jongste kinderen geholpen aan een gezonde opvoeding.

Sinds 2022 wordt ook gewerkt aan het project Jongeren Op Gezond Gewicht, oftewel JOGG. Met dit project wordt met name ingezet op een gezondere leefstijl onder jongeren, waarmee de eerdergenoemde vicieuze cirkel wordt doorbroken. De gezondere leefstijl is bereikt door met een JOGG-regisseur in de gemeente in te zetten op o.a. gezondere sport- en schoolkantines, gezonde jeugdactiviteiten en watertappunten. Ondertussen zijn alle zes Regio Deal-gemeenten JOGG-gemeente geworden.

Om ook ouderen vitaal te houden, is in 2022 “Vitalisering ouderen” gestart. De aanpak per gemeente verschilt en sluit daarmee goed aan bij wat er al gedaan wordt in elke gemeente. De overeenkomst tussen elk van de gemeentelijke projecten is dat zij inzetten op het zo vitaal mogelijk zelfstandig thuis te blijven wonen van ouderen in de eigen omgeving. In de Regio Deal Oost-Groningen II wordt er via de opgave ‘vergrijzing en ontgroening’ blijvend aandacht besteed en is de inzet om meer integrale regionale aanpak neer te zetten.

Resultaten	Periode
- Op 12 scholen een verrijking op het reguliere lesprogramma aangebracht met o.a. activiteiten van lokale aanbieders (Tijd voor Toekomst); - In Oost-Groningen is er een regionale coalitie van schoolbesturen en gemeentebesturen waarin een structureel overleg gevoerd wordt over doorontwikkeling op thema's weerbaarheid en professionalisering;	2021-2025

• De zes Regio Deal-gemeenten zijn JOGG-gemeente geworden en voeren elk een preventieplan uit. Er is nu vaker aandacht voor gezonde keuzes bij (school)evenementen; • De gemeenten zijn al in 2022 gestart met lokale coalities Kansrijke Start gestart waardoor deze ketenaanpak onder GALA/IZA versneld opgetuigd kon worden.	2022-2025
• Ontstaan van Multi Disciplinaire Overleggen om casuïstiek van kinderen aan te pakken;	2022-2025
• Met Vitalisering Ouderen zijn in alle gemeenten fittesten afgenomen onder ouderen, gesprekken gevoerd met positieve gezondheid als instrument. In Veendam zijn hier bijvoorbeeld met 160 inwoners gesprekken over gevoerd. Verder zijn er verschillende projecten en pilots rondom ouderen opgestart: ○ FitStart (Veendam) ○ Sociaal Vitaal (Oldambt) ○ Sociaal Vitaal 65 Plus (Stadskanaal en Westerwolde) ○ Pilot “Zien, horen en helpen” (Pekela) ○ Algemeen ouderenbeleid (Midden-Groningen)	2022-2025

5.3 WE ORGANISEREN BEREIKBARE EN TOEGANKELIJKE ZORG

De demografische trend van meer oudere mensen waarmee de zorgvraag stijgt, en het beschikken over minder handen aan het bed draagt bij aan een tekort van het zorgaanbod. Het beschikbare zorgaanbod is ook minder toegankelijk door hogere wachttijden. Om de zorg in Oost-Groningen beter bereikbaar en toegankelijk te maken, is er vanuit deze actielijn ingezet op het organiseren van zorgaanbod in de nabije omgeving van onze inwoners.

In 2021 is door een kwartiermaker met de maatschappelijke partners verkend op welke manier de zorg beter toegankelijk georganiseerd kan worden. Hierin hebben huisartsen aangegeven dat veel inwoners bij hun praktijken terechtkomen met leefstijl-gerelateerde klachten, zonder medische oorzaak. De gezondheid van mensen werd volgens hen beïnvloed door problemen die in het taakveld vallen van het sociaal domein. Om de druk op huisartsen te verlichten en de door inwoners ervaren problemen aan te pakken, zijn er welzijnscoaches georganiseerd door het project “Welzijn op recept”. De welzijnscoaches zijn actief bij de huisartsenpraktijk en realiseren een samenwerking tussen sociaal en medisch domein. Zij werken hierbij vanuit de principes van “Positieve Gezondheid” om kwetsbare inwoners de regie over hun eigen leven te terug te geven en helpen hen naar de juiste zorgverlener indien nodig. De financiering van het project wordt door Nij Begun overgenomen.

In 2022 is het AED-project gestart. Het doel was om een dekkend netwerk van AED's met voldoende burgerhulpverleners in Oost-Groningen te organiseren¹⁵. De eerste zes minuten zijn namelijk cruciaal bij een hartstilstand. Inmiddels schieten er gemiddeld 3 à 4 opgeleide burgerhulpverleners te hulp na een reanimatieoproep via Hartslag.nu in onze regio. Daarmee ligt dit cijfer ver boven het landelijk gemiddelde van 0,8 burgerhulpverlener per oproep. Ook beschikt ondertussen iedere gemeente over een bijna volledig dekkend AED-netwerk.

In 2024 is er traject opgestart om tien geselecteerde inwoners met een uitkering richting een zorgcertificaat te begeleiden en vervolgens een arbeidsplaats te bieden bij een zorgorganisatie. Echter

¹⁵ RTV Noord (9 oktober 2023). Relatief weinig AED's in Westerwolde, toch toename van opkomst bij noodgeval <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/1070906/relatief-weinig-aeds-in-westerwolde-toch-toename-van-opkomst-bij-noodgeval>

zijn vier kandidaten tussentijds afgehaakt en een kandidaat is na het behalen van het certificaat niet bij een zorgwerkgever aan de slag gegaan. Twee andere deelnemers zijn binnen de eerste maanden na plaatsing afgehaakt, waardoor het traject voor slechts drie van de tien deelnemers passend is gebleken. Dit kan geclassificeerd worden als een teleurstellend resultaat van een experimenteel traject om mensen vanuit een uitkering richting de zorgsector te leiden.

Resultaten	Periode
• Welzijnscoaches actief in 52 van de 59 praktijken; 68% van de deelnemers zijn inwoners die tot nu toe onbekend waren in het sociaal domein.	2021-2025
• 71 extra 24/7 AED's in Oost-Groningen, met nu een bijna volledig dekkend AED-netwerk;	2022-2025
• 271 extra burgerhulpverleners actief in Oost-Groningen;	2022-2025
• 3 mensen uit een uitkeringssituatie zijn succesvol naar een baan in de zorgsector toegeleid.	2024-2025

De financiering voor de projecten Tijd voor Toekomst en Welzijn op Recept wordt door Nij Begun overgenomen. Gedurende Regio Deal I is gebleken dat er nog veel kansen liggen om preventie in te zetten bij de zorgvragen van ouderen. Daarnaast wordt de rol van JOGG-regisseur op dit moment goed ervaren als verbindende schakel tussen samenwerkingspartners. In Regio Deal II wordt meer aandacht bestaant aan uitbreiding van de rol van de JOGG-regisseurs en uitbreiding van de aanpak van vitalisering ouderen.

6. WONEN

6.1 INLEIDEND OVER DE PIJLER WONEN

De pijler Wonen richtte zich op de kwetsbare woningmarkt in Oost-Groningen. De regio kende veel oude panden, leegstand en achterstallig onderhoud. Bij gebrek aan middelen van inwoners zelf werd er weinig geïnvesteerd in onderhoud, wat leidde tot hoge energierekeningen en nog minder investeringskracht bij gezinnen. Om deze problemen aan te pakken, zijn er drie actielijnen geformuleerd: we verbeteren dorpen en wijken gebiedsgericht en gericht op de toekomst, we stimuleren en ondersteunen huiseigenaren bij de energietransitie, en tot slot investeren we in aantrekkelijke dorps- en stadscentra.

Daarnaast is in de samenwerking van Wonen in Oost-Groningen veel gezamenlijk opgepakt. Hierbij valt te denken aan de woningbouwimpuls, uitvoering van de kwetsbare panden-aanpak, het volkshuisvestingsfonds en de regionale woonagenda. Dit laat zien, ook met de inzet van de Regio Deal Oost-Groningen II, er veel gezamenlijk wordt opgetrokken in Oost-Groningen en dat daar ook de komende jaren ruimte voor is. In de Regio Deal Oost-Groningen II is dat naast de inhoudelijke lijnen te zien in het verder ontwikkelen en uitwerken van de gebiedsgerichte aanpak.

6.2 WE VERBETEREN DORPEN EN WIJKEN GEBIEDSGERICHT EN GERICHT OP DE TOEKOMST

De actielijn is opgezet om dorpen en wijken planmatig te verbeteren op zowel de fysieke als de sociale aspecten aan de hand van een Gebiedsgerichte Aanpak (GGA). Elke gemeente heeft hiervoor gewerkt aan een plan voor een specifieke wijk of dorp. In samenwerking met woningcorporaties en bijvoorbeeld welzijnsinstellingen wordt op basis van het lokale uitvoeringsplan gewerkt aan verbetering van sociale huurwoningen en particuliere woningen, maar ook aan sociale programma's voor de buurt of wijk.

De GGA “Kans voor Schans” in Oldambt is eind 2022 gestart. Na de uitwerking van het start- en visiedocument en de enquête in het dorp is er gewerkt aan:

- Verduurzaming woningvoorraad: Bij 65 woningen in Bad Nieuweschans Noord is tenminste 1 verduurzamingsmaatregel uitgevoerd vóór eind 2024. Bij 75 woningeigenaren in overig Bad Nieuweschans is tenminste 1 verduurzamingsmaatregel uitgevoerd vóór eind 2024
- Aanpak kwetsbare panden: Er is één rotte kies opgekocht en gesloopt. Vervolgens is bouwbestemming is vanwege stedenbouwkundige redenen van de kavel afgehaald. Er zijn meerdere eigenaren van rotte kiezels aangeschreven en ondersteund met wisselend succes.
- Huiskamer van het dorp: De huiskamer is in 2024 gestart en geopend voor dorpsbewoners. Inmiddels zijn er vele activiteiten georganiseerd waaronder de schoonmaakacties. Dit heeft geleid tot een groep bewoners die op gezette tijden elkaar ontmoeten in het dorps huis. Ook zijn er via de huiskamer op laagdrempelige manier veel zorg- en ondersteuningsvragen in het sociale netwerk opgelost of is doorgeleid naar de juiste hulp en ondersteuning.
- Verbeteren fiets- en voetpaden: In 2023 zijn ten minste 5 van de 6 vanuit de start enquête de door de Schanskers genoemde paden verbeterd.
- Kansen bij school: Er ligt een gedragen ontwerp voor de omgeving van de school en de speelplek. Het is gelukt met het budget uit de regiodeal als cofinanciering meer subsidies en bijdragen binnen te halen (dit project is onder andere omarmt door Gezonde Buurten) waardoor ons budget ongeveer 4x zoveel is geworden en we eind 2025 en begin 2026 het plan kunnen uitvoeren.
- Toeristische uitstraling: De openbare ruimte in de Voorstraat is opgeknapt, er zijn nieuwe bankjes geplaatst, de paden zijn opgeknapt en voorzien van nieuwe verharding en de fontein is hersteld. Met de gemeente is overeen gekomen de Voorstraat de komende 3 jaar op een hoger onderhoudsniveau te onderhouden. De routes zijn aangepast bij het Routebureau. Inclusief de door Stichting 5 Oldambsterdorpen aangelegde ommetjes. De Voorstraat is onderdeel geworden

van een nog groter toeristisch aanbod. Zo heeft de gemeente de Graansilo aangekocht en restaureert deze en krijgt wordt een belevingscentrum. Daarnaast heeft de gemeente de Synagoge gekocht. Een onderzoek gedaan naar de joodse geschiedenis en deze zal worden vertaald naar een tentoonstelling/ beleving aldaar. Ook het Vestingmuseum gaat zich verduurzamen en de collectie een nieuwe boost geven. De gemeente heeft een nazaat van de Anne Frank kastanje aangeschaft en gepoot in Bad Nieuweschans. De VV heeft hun camping met fondsengevel succesvol ge-upgrade naar de wensen van deze tijd.

Ook bij de GGA “Noordwest op zijn best” in Veendam is gewerkt aan het verduurzamen van woningen. Daarnaast is hier met de inrichting van de buurthuiskamer, in samenwerking met Acontus en De Basis, een wekelijks aanbod aan sociale activiteiten en ruimte voor hulpvragen via het formulierenteam of huurzaken.

De focus in Maarsveld in Stadskanaal lag op het uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen met behulp van Bespaarcoaches, maar er is ook ingezet op het realiseren van achterpaden, vernieuwen van speeltuinen en het organiseren van activiteiten voor bewoners.

- De aanpak van achterpaden is samen met bewoners opgepakt wat heeft geleid tot verbeterde kwaliteit, verlichting en minder wateroverlast.
- Twee speelplekken zijn vernieuwd en aantrekkelijker gemaakt voor verschillende doelgroepen en tegelijkertijd is het groenonderhoud in de wijk is verbeterd en bewoners hier actief bij betrokken.
- Er is veel direct contact geweest met bewoners in de wijk; bewonersinitiatieven zoals buurtactiviteiten en gezamenlijke projecten zijn ondersteund. Bewoners zijn gestimuleerd om zelf activiteiten te organiseren, wat zichtbaar heeft bijgedragen aan buurtbinding en leefbaarheid.

In 2024 is de GGA Sterk Vlagtwedde gestart met het uitvoeringsplan. Dit uitvoeringsplan is ontstaan uit het koersdocument waarin ook een analyse is gemaakt van de opgave in het dorp Vlagtwedde. Ook hier is een verduurzamingsaanpak uitgerold met GOUD Westerwolde i.s.m. Stichting Welzijnswerk Westerwolde, Jouwbespaarcoach en sociaal ontwikkelbedrijf Afeer. Daarnaast is er samen met de bewoners van het dorp gewerkt aan:

- *Uitstraling entree van het dorp verbeteren* resulteerde in het opnieuw vormgeven van de rotonde die de entree van het dorp vormt. Hierin is ook samengewerkt met provincie. De rotonde is getransformeerd tot een uitnodigend en aantrekkelijk visitekaartje voor Vlagtwedde.
- *Oversteekplek school verbeteren* heeft ervoor gezorgd dat de oversteek beter zichtbaar en daardoor veiliger is geworden voor de schoolkinderen. De oversteek ligt nabij een drukke kruising aan de doorgaande weg van Vlagtwedde.
- *kwaliteitsimpuls openbare gebied* zet een plus op het inbreidingsplan Boermark 2 die anders niet mogelijk was. Er komen betere speelvoorzieningen, zoals een opgeknapt speeltuin en een vernieuwd grasveld. Er komen plekken waar omwonenden elkaar kunnen ontmoeten, bijvoorbeeld door het plaatsen van bankjes in het groen. Verder is er aandacht voor meer beplanting en maatregelen die het gebied voorbereiden op een veranderend klimaat.
- *Iedereen doet mee* heeft bijgedragen aan meer contact en ontmoeting in het dorp. Door het verspreiden door het dorp plaatsen van picknickbanken zijn er meer plekken waar mensen elkaar vanzelf kunnen tegenkomen. Deze banken zijn meer dan alleen zitplaatsen — ze nodigen uit tot contact. Een plek om even uit te rusten, een praatje te maken of samen iets te organiseren. Ook is nieuwe verlichting geplaatst bij het voetbalveld. Dit maakt het ook in de avonden aantrekkelijker als ontmoetingsplek & vergroot het veiligheidsgevoel. De voetbalvereniging is een belangrijke sociale spil in het dorp: hier komen mensen samen, jong en oud, sporters en supporters.

- Het deelproject *verduurzaming particuliere woningvoorraad* heeft verduurzaming binnen Vlagtwedde versneld. Door het beschikbaar stellen van een subsidie voor woningisolatie en een subsidie voor installaties, zijn respectievelijk 59 en 40 woningen verduurzaamd. Het project geeft extra aandacht aan inwoners met energiearmoede en daarmee aan het deel van de woningvoorraad met slechte energielabels. De GGA biedt de kans om mensen persoonlijk te benaderen en te begeleiden bij het verduurzamen van de woning en ondersteuning te bieden bij verdere problematiek. Door de persoonlijke benadering, met gebruik van de GGA-middelen en een extra bijdrage daaraan door gemeente Westerwolde. Wij combineren de inzet van welzijnswerk en Bespaarcoach om de inwoners te ontzorgen.

Een mooie samenvatting van de GGA-methodiek komt uit de evaluatie van de GGA Vlagtwedde (Westerwolde) en laat ook direct zien waarom het belangrijk is dat de GGA in de Regio Deal Oost-Groningen II een vervolg krijgt en verder ontwikkeld moet worden. Ook de verbinding met sociaal thema's blijft een aandachtspunt: *“De GGA-methodiek is ingezet om samen de opgaven in beeld te brengen en daar gezamenlijk een passend programma op te ontwikkelen. In een GGA komen fysiek & sociaal samen. Het streven is om integraal te blijven kijken naar de dorpsopgaven. Door gebiedsgericht samen te blijven werken is het mogelijk om acties te nemen die aansluiten bij de behoeften van een dorp. En waar mogelijk en nodig ook inwoners zelf een rol in kunnen spelen, waardoor eigenaarschap ontstaat en waarmee het mogelijk wordt om met gerichte acties meerwaarde te creëren.”*

Resultaten	Periode
<i>Zie verdere toelichting per GGA in tekst van 6.2</i>	
• Een plan opgesteld voor Veendam Noord-West en uitgevoerd;	2021-2025
• Een plan opgesteld voor Bad Nieuweschans en uitgevoerd;	2021-2025
• Een plan opgesteld voor Stadskanaal Maarsveld uitgevoerd;	2022-2025
• Een plan opgesteld voor Nieuwe Pekela en uitgevoerd;	2022-2025
• Een plan opgesteld voor Vlagtwedde en uitgevoerd;	2023-2025
• Een plan opgesteld voor Muntendam en uitgevoerd.	2023-2025

6.3 WE STIMULEREN EN ONDERSTEUNEN HUISEIGENAREN BIJ DE ENERGIETRANSITIE

Om huiseigenaren met beperkte investeringskracht te helpen in het verlagen van hun energielasten en de energietransitie op gang te helpen in Oost-Groningen, is er volop ingezet op energiebesparing. De aanpak is erop gericht om huiseigenaren inzicht te geven in de manieren waarop zij kunnen besparen en wat de terugverdientijd van energiebesparende maatregelen is.

In 2021 zijn er vanuit de pijler Werk & Inkomen energiecoaches opgeleid. Deze energiecoaches zijn vervolgens ingezet om vanuit de actielijn “We stimuleren en ondersteunen huiseigenaren bij de energietransitie” aan de slag te gaan met het verduurzamen van woningen door hen gericht advies te geven over maatregelen. Naast de energiecoaches zijn er Bespaarcoaches¹⁶, die op een vergelijkbare manier inwoners informeren en begeleiden met het nemen van maatregelen om energiearmoede tegen te gaan en tegelijkertijd hen meer wooncomfort te bieden¹⁷.

¹⁶Elke regio telt (20 februari 2023). *De Bespaarcoach in Oost-Groningen*

<https://www.elkeregiontelt.nl/documenten/2023/02/21/video-oost-groningen>

¹⁷ RTV Noord (3 juli 2024). *Energiecoach ziet ‘schrijnende gevallen’ in Oost-Groningen: ‘Mensen slapen in hun auto’*

<https://www.rtvnoord.nl/economie/1182634/energiecoach-ziet-schrijnende-gevallen-in-oost-groningen-mensen-slapen-in-hun-auto>

Voor wie praktische hulp nodig heeft, rijdt de Klusbus sinds 2023 rond in de regio en voert relatief kleine energiebesparende klussen uit bij mensen thuis, zoals het aanbrengen van radiatorfolie of tochtstrips¹⁸. Deze hulp is een uitkomst voor mensen die dat zelf niet goed kunnen, zoals ouderen. Daarnaast worden warmtebeelden ingezet om bewoners inzicht te geven in waar hun woning warmte verliest, zodat zij gericht kunnen isoleren. Tot slot zorgen de CV-dokters ervoor dat verwarmingsinstallaties optimaal functioneren, waardoor het comfort stijgt en het energieverbruik daalt. Samen vormen deze initiatieven een laagdrempelige en effectieve aanpak om energiearmoede tegen te gaan en de woonlasten in de regio te verlagen.

De Jouwbespaarcoach-aanpak is opgestart met financiering vanuit de Regio Deal Oost-Groningen I. Met de stijgende energieprijzen door mondiale ontwikkelingen is er ook vanuit andere aanpakken budget beschikbaar gekomen om te werken aan verduurzaming via o.a. de zogenaamde Jetten-middelen en het Nationaal Isolatie Programma (NIP). Alle individuele gemeenten hebben via deze middelen ook extra JBC-inzet kunnen bekostigen, waardoor de budgetinzet vanuit de Regio Deal steeds minder nodig is geworden. Via Nij Begun wordt vanaf 2026 verder invulling gegeven aan de verduurzamingsaanpak, dit wordt vanuit een provinciale aanpak opgezet.

Resultaten	Periode
• 14600 Energiebespaarpakketten uitgegeven;	2021-2025
• 6950 gesprekken gevoerd door Bespaarcoaches;	2021-2025
• 3225 adviezen gevoerd door Energiecoaches;	2022-2025
• 980 quick scans en 473 woningplannen gemaakt;	2022-2025
• 6003 warmtebeelden gemaakt om energieverlies te laten zien.	2022-2025
• 3859 kleine energiebesparende klussen uitgevoerd door de Klusbussers;	2023-2025
• 1413 cv-ketels geoptimaliseerd door de CV-dokters;	2023-2025

6.4 WE INVESTEREN IN AANTREKKELIJKE DORPS- EN STADSCENTRA

Vitale Kernen is een programma dat zich richtte op het versterken van de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van dorps- en stadskernen. Het doel was om deze centra toekomstbestendig te maken door te investeren in openbare ruimte, groenvoorzieningen en klimaatadaptatie. Gemeenten werkten samen met inwoners en lokale organisaties om plannen te ontwikkelen die aansluiten bij de behoeften van het gebied. Daarbij werd gekeken naar het combineren van functies zoals wonen, maatschappelijke voorzieningen en gezondheid, zodat de kern een centrale plek blijft voor ontmoeting en voorzieningen.

Het programma speelt in op uitdagingen zoals leegstand, verouderde infrastructuur en het behoud van sociale cohesie. Door deze aanpak wordt niet alleen de fysieke omgeving verbeterd, maar ook het imago van de regio versterkt. De projecten zijn maatwerk per gemeente, waarbij participatie van inwoners een sleutelrol speelt. Zo ontstaat een duurzame en aantrekkelijke woonomgeving die bijdraagt aan het welzijn van bewoners en de economische vitaliteit van de regio.

Per gemeente geven we een korte toelichting op elke aanpak. In sommige gemeenten geldt dat de aanpak nog loopt omdat het onderdeel is van een groter geheel, met daarbij ook meerdere financieringsbronnen. Wel wordt duidelijk gemaakt wat de impact is van de RD-middelen.

- Gemeente Pekela – Schoolstraat, Oude Pekela

¹⁸ RTV Midden-Groningen (29 november 2023). *Klusbus: Besparen en Verduurzamen*
<https://www.middengroningennieuws.nl/klusbus-besparen-en-verduurzamen/>

De gemeente wil graag een groene, klimaatbestendige en duurzame woonwijk creëren aan de Schoolstraat in Oude Pekela. De Schoolstraat ligt in het centrum van Oude Pekela aangrenzend aan het winkelgebied. Deze nieuwe woonwijk dient als pilot voor toekomstige projecten in de gemeente. Voor de realisatie van de duurzame woningen is de gemeente al een langer periode in gesprek met Hennepverwerkingsbedrijf Dun Agro BV uit Oude Pekela en woningcorporatie Acantus. Dun Agro BV maakt prefab-panelen van hennep, en bouwt hiermee klimaatbestendige en circulaire woningen. Met het huidige plan maakt de gemeente het plangebied bouw- en woonrijp. Dun Agro BV ontwikkelt de kavels, en verkoopt de 6 kavels bestemd voor de aaneen gebouwde woningen na ontwikkeling aan woningcorporatie Acantus. Acantus biedt de woningen aan in de sociale huur (met huurprijzen tot maximaal €808,06).

Het project aan de Schoolstraat is voor zowel Dun Agro Bv, Acantus als de gemeente een pilot project. De werkwijze met de hennepplaten voor de woning is nieuw en hierom nog kostbaar. De bouwkosten zijn hoger dan de bouwkosten van reguliere bouw. De gemeente hanteert een vaste grondprijs gebaseerd op de residuele grondwaarde. Hiermee kunnen de kosten van het bouw en woonrijp niet worden gedekt.

- Gemeente Veendam – Sorghvlietlaan, Veendam

Aanleiding voor de aanpak is dat dit gedeelte van de Sorghvlietlaan de belangrijkste westelijke invalsweg betreft naar de centrumtree maar niet als dusdanig duidelijk herkenbaar is en onaantrekkelijk oogt. Ook op verkeerskundig niveau vraagt deze centrumtree om een betere en veiliger aantakking op de Sorghvlietlaan. Zowel de knelpunten als de kwaliteiten van het gebied zijn in kaart gebracht waarna een vertaling is gemaakt naar een visieschets voor het hele gebied.

Er is gestart met de aanleg van de ovonde. De laatste fase betrof de aanleg van de openbare parkeerplaats tussen de Sorghvlietlaan en de LangeLeegte op het terrein van het voormalig busstation. De oplevering van de herinrichtingswerkzaamheden was op 2 april 2024

- Gemeente Midden-Groningen – Centrumplan Muntendam

Het project Centrumplan Muntendam, onderdeel van de Regiodeal, geeft een impuls aan de dorpskern. Het omvat de ontwikkeling van een maatschappelijk dorpscentrum, een gezondheidscentrum en woningbouw met voldoende parkeergelegenheid. Een werkgroep van 25 inwoners en de gemeente heeft stedenbouwkundige randvoorwaarden vastgesteld, wat heeft geleid tot een gedragen plan met drie facetten: het dorpshuis en maatschappelijk centrum, herontwikkeling voormalig gemeentehuis en wonen. Het verouderde dorpshuis zal plaatsmaken voor een nieuw centrum met behoud van activiteiten, inclusief sociale voorzieningen en een connectie met de sporthal en welzijnsfuncties. In het westelijk deel van de aanpak is ruimte voor een mix van ca. 30 sociale huur en koopwoningen. Sloop van bestaande gebouwen, verbeteringen aan openbare ruimte, groenvoorzieningen en nieuwe parkeerplekken maken deel uit van het plan.

De genoemde ontwikkelingen beogen de woonkwaliteit, gezondheidszorg en sociale cohesie voor de inwoners van Muntendam te verbeteren. Investerings in de fysieke leefomgeving zijn cruciaal voor het succes van het Centrumplan Muntendam, dat een belangrijke rol kan spelen in het vergroten van de brede welvaart in de regio Oost-Groningen.

- Gemeente Stadskanaal – Europaplein, Stadskanaal

Het herinrichten van het Europaplein heeft tot doel om uitvoering te geven aan de centrumvisie naar een compacter, leefbaar en aantrekkelijk centrum. Een centrum waarin ondernemers zich kunnen presenteren als het warenhuis van Stadskanaal. Dit willen we doen door als sluitstuk van het project centrumontwikkeling fase 3 van het Europaplein opnieuw in te richten naar een groene omgeving met

veel aandacht voor de verblijfskwaliteit, de leefbaarheid en het klimaat. Het project ligt in het centrumgebied van Stadskanaal.

Samen met omwonenden en ondernemers is op een interactieve wijze door middel van moodboards een Stadstuinontwerp tot stand gekomen. De stadstuin zorgt voor een aantrekkelijk, aangenaam en gezond verblijfsklimaat voor de bezoekers en bewoners van het centrum van Stadskanaal. Een stadstuin met ruimte voor kleinschalige evenementen en ondernemers uitnodigt tot buitenactiviteiten met horeca. Een stadstuin waarin bewoners in het centrum van het buitenleven kunnen genieten.

- Gemeente Westerwolde – Molenplein, Ter Apel

Het Molenplein heeft een onaantrekkelijke en rommelige uitstraling, die niet aansluit bij de beleving van de rest van het winkelgebied. Ook het leegstaand voormalige bankgebouw draagt niet bij aan de aantrekkelijkheid van het voetgangersgebied. Met een bijdrage vanuit Vitale kernen is het projectbudget volledig gemaakt, naast bijdragen vanuit de provincie en de ontwikkelaar. De omgeving wordt nauw betrokken bij de plannen. In het 2023 zijn er diverse overleggen geweest met ondernemers en omwonenden, waarin stevig bij de gemeente werd aangedrongen op herinrichting.

Het leegstaande bankgebouw met een negatieve uistraling naar de omgeving wordt vervangen voor een supermarkt. Beeldverstorende elementen zoals glasbakken en containers worden aan het zicht onttrokken en op verschillende plekken worden zitbankjes en beplanting aangebracht om de verblijfsfunctie te versterken en het een aantrekkelijke ontmoetingsplek te laten zijn voor jong en oud.

Resultaten	Periode
• Alle deelnemende gemeenten hebben geïnvesteerd in het aantrekkelijk maken van hun centra: ○ Gemeente Pekela – Schoolstraat, Oude Pekela ○ Gemeente Veendam – Sorghvlietlaan, Veendam ○ Gemeente Midden-Groningen – Centrumplan Muntendam ○ Gemeente Stadskanaal – Europaplein, Stadskanaal ○ Gemeente Oldambt – Langestraat, Winschoten ○ Gemeente Westerwolde – Molenplein, Ter Apel	2021-2025

7. FINANCIËEL OVERZICHT

De financiering van de Regio Deal Oost-Groningen bestaat uit een bijdrage van het rijk, provincie Groningen en zes Oost-Groninger gemeenten. Dit is als volgt opgebouwd:

Rijksbijdrage	Provinciale bijdrage	Gemeentelijke bijdrage	Totaal
€ 15.000.000	€ 7.500.000	€ 7.500.000	€ 30.000.000

* Ex BCF

Aan het einde van de Regio Deal is een beperkte budgetverschuiving doorgevoerd van de pijler 'Leren' naar 'VAT/uitvoering' om de uitvoering en verantwoording te waarborgen. Onderstaande tabel geeft de nieuwe budgetten weer na de verschuiving. De verschuiving is gedaan binnen de regiobijdrage van het budget. De verdeling van de Rijksbijdrage over de pijlers is ongewijzigd gebleven. In onderstaande tabellen is te zien hoe de nieuwe verdeling tussen rijk en regiobijdrage is per pijler.

	Oorspronkelijk budget*	Nieuw budget*
Leren	€ 5.053.350	€ 4.847.983
Werk en inkomen	€ 5.077.284	€ 5.077.284
Gezondheid	€ 5.053.350	€ 5.053.350
Woonomgeving	€ 12.262.133	€ 12.262.133
VAT/uitvoering	€ 1.346.884	€ 1.552.251
Totaal	€ 28.793.001	€ 28.793.001

	Rijksbijdrage incl BCF	Regiobijdrage	Totaal incl BCF
Leren	€ 3.480.000	€ 1.655.187	€ 5.135.187
Werk en inkomen	€ 3.190.000	€ 2.150.554	€ 5.340.554
Gezondheid	€ 3.480.000	€ 1.860.554	€ 5.340.554
Woonomgeving	€ 4.475.000	€ 8.156.454	€ 12.631.454
VAT/uitvoering	€ 375.000	€ 1.177.251	€ 1.552.251
Totaal	€ 15.000.000	€ 15.000.000	€ 30.000.000

In de onderstaande tabel is te zien dat alle middelen tegen het einde van de looptijd volledig zijn benut. Hierbij is een splitsing gemaakt tussen besteding van de rijks- en de regiobijdrage. Eindverantwoording van deze middelen zal plaatsvinden middels de SISA 2025 in het voorjaar van 2026.

	Budget*	Uitgaven	Rest
Leren	€ 4.847.983	€ 4.847.983	€ -
Werk en inkomen	€ 5.077.284	€ 5.077.284	€ -
Gezondheid	€ 5.053.350	€ 5.053.350	€ -
Woonomgeving	€ 12.262.133	€ 12.262.133	€ -
VAT/uitvoering	€ 1.552.251	€ 1.552.251	€ -
Totaal	€ 28.793.001	€ 28.793.001	€ -

De (cumulatieve) besteding per jaar is per pijler weergegeven in de onderstaande grafiek. Hierbij valt op dat de Regio Deal, na een trage opstart in coronatijd, in 2023 volledig op gang kwam. De opstart van de Regio Deal ging niet in alle vier pijlers even soepel. Corona maakte het moeilijk met enkele projecten te starten en in enkele pijlers moest de ideevorming voor projecten nog op gang komen. Ook was de bemensing binnen de projecten nog niet overal op orde. Vanwege deze opstart is er in 2022 besloten

(RRO van 30-06-2022) om de looptijd van de programmaperiode met één jaar te verlengen. Door deze verlenging konden we goed invulling blijven geven aan de uitvoering van projecten.

Toen alle maatschappelijke partners goed aangehaakt waren op de opgaven en doelen van de Regio Deal, konden de meeste projecten echt beginnen. Daarnaast heeft het programmateam met het werven van projectleiders/coördinatoren op de pijlers zelf ook bijgedragen aan de uitvoering van projecten. In de grafiek is dit punt in de looptijd goed te zien door de grote stijging in uitgaven halverwege.

